



Sudenkorennot • Dragonflies and Damselflies *Odonata*

Sami Karjalainen

Lajisto ja tiedon taso

Suomessa havaittujen sudenkorentojen määrä on kasvanut nopeasti. Vuoteen 2001 mennessä Suomessa oli tavattu 52 sudenkorentolajia, kun lajimäärä on nyt 62 (taulukko 68). Edelliseen uhanalaisarviointiin (Valtonen 2010) mennessä Suomesta oli tavattu 55 lajia. Koko maailman sudenkorentojen tunnettu lajimäärä on noin 6 000.

Sudenkorentohavaintojen määrään ja uusien lajien löytymiseen on vaikuttanut erityisesti Suomen sudenkorennot -kirjan (Karjalainen 2002, 2010) ilmestyminen, joka innosti monet tämän hyönteisryhmän pariin (esim. Valtonen 2010). Sudenkorentoharrastus keskittyy nykyisin erityisesti valokuvaukseen. Satojen aktiivisten kuvaajien joukko kerryttää runsaasti kuva-aineistoa, joka on sisältänyt runsaasti kiintoisia havaintoja ja jopa Suomelle uusia lajeja. Harrastus keskittyy Etelä-Suomeen. Pohjois-Suomen havainnot perustuvat lähinnä eteläsuomalaisien lyhyisiin vierailuihin sinne. Sudenkorentohavaintoja on julkaisu varsinkin *Crenata*-lehdessä (kahdeksan vuosikertaa 2008–2015).

Monet sudenkorentolajit ovat ilmastonmuutoksen myötä levinneet entistä pohjoisemmaksi. Idänkirsikorento (*Sympecma paedisca*) ja etelänukonkorento (*Aeshna mixta*) havaittiin Suomessa ensimmäistä kertaa 2002.

Niistä on saatu tämän jälkeen runsaasti havaintoja ja myös varmoja todisteita lisääntymisestä. Molempia voidaan pitää jo Suomeen vakiintuneina. Muiden Suomelle uusien lajien löydöt koskevat tähän mennessä vain yhtä tai muutamaa yksilöä.

Arviointi

Sudenkorentolajien uhanalaisuuden arvioinnin pohjaksi kerättiin havaintotietoja mahdollisimman kattavasti kirjallisuudesta ja tietokannoista (erityisesti Suomen Lajitietokeskus -portaali ja ympäristöhallinnon Hertta Eliölajit -tietojärjestelmä). Lisäksi käytössä oli sekalaista julkaisematonta havaintoaineistoa. Näiden perusteella syntyi varsin kattava käsitys siitä, missä eri lajeja on tavattu. Sudenkorentoasiantuntijoilta pyydettiin perusteltuja ehdotuksia lajeista, jotka saattaisivat täyttää uhanalaisuuden kriteerit.

Havaintoaineisto pohjautuu satunnaiseen retkeilyyn. Vakiomenetelmillä kerättyä vertailukelpoista aineistoa, joka paljastaisi mahdollisen hitaan taantumisen, ei ollut käytettävissä. Monissa tapauksissa havaintoaineisto ei edes kerro, onko kyse yksittäisestä havainnosta vai pysyvästä esiintymästä. Kääpiötönkorenon (*Nehalennia speciosa*) seuranta on ollut muita tarkempaa, sillä sen esiintymiä on seurattu melkein vuosittain.



Uhanalaisuusarviointi tehtiin 54 lajille. Idänkirsikorento (*Sympecma paedisca*) ja etelänukonkorento (*Aeshna mixta*) otettiin arviointiin mukaan ensimmäistä kertaa. Muut kahdeksan maalle uutta lajia katsottiin arviointiin soveltumattomiksi (NA), koska ne ovat Suomessa satunnaisia vierailijoita.

Arviointikriteereistä sudenkorentojen arviointiin parhaiten soveltui B-kriteeri.

Uhanalaisuus

Useat Suomen sudenkorentolajeista ovat yleistyneet ja levinneet aiempaa laajemmalle alueelle viimeisen kymmenen vuoden aikana. Arviointiin mukaan otetuista 54 sudenkorentolajista vain kaksi, kääpiötytönkorento (*Nehalennia speciosa*) ja viherukonkorento (*Aeshna viridis*), arvioitiin uhanalaisiksi (taulukot 68 ja 69).

Kääpiötytönkorento arvioitiin erittäin uhanalaisiksi (EN) niin kuin edellisessä arvioinnissakin vuonna 2010. Lajilla on vain yksi tunnettu populaatio Eckerössä Ahvenanmaalla. Tämä esiintymä löydettiin 2013, ja havaintoja on saatu tämän jälkeen vuosittain. Sen sijaan Tammisaaren populaatio näyttää hävinneen (havaintoja 2002–2008). Lisäksi lajista on tehty muutamia yksittäislöytöjä. Kääpiötytönkorento on Euroopassa taantuva (Boudot & Kalkman 2015, Bernard & Wildermuth 2005).

Viherukonkorento (*Aeshna viridis*) arvioitiin vaarantuneeksi (VU). Vuoden 2010 luokituksessa laji oli elinvoimainen (LC). Viherukonkorento elää vain sahalehteä (*Stratioites aloides*) kasvavilla järvillä. Viherukonkoren-

non toukat eivät pärjää kilpailussa muille ukonkorentotoukille, vaan joutuvat niiden ravinnoksi ilman sahalehden suojaa (Suutari ym. 2004, Suhonen ym. 2013). Sahalehti tarvitsee runsasravinteisia vesiä, mutta ei kestä liiallista rehevöitymistä (Smolders ym. 1996). Suomessa ja Latviassa tehty tutkimus kertoo, että viherukonkorento vaatii laajoja sahalehtikasvustoja pienten erillisten kasvustojen sijaan (Suhonen ym. 2013). Viherukonkorento on taantuva laji Euroopassa (Boudot & Kalkman 2015), ja sama arvio koskee Suomea, vaikka lajilla on yhä parikymmentä esiintymää Suomessa. Kaikista Suomen esiintymistä ei ole seurantatietoa, mutta ainakin osassa niistä lajin on raportoitu taantuneen. Esiintymispaikat Suomessa ovat pirstoutuneet. Olemassa olevan tiedon perustella kokonaisarvio on, että viherukonkorento on Suomessa taantuva.

EU:n luontodirektiiviin (1992/43/ETY) IV- ja/tai II-liitteeseen kuuluvat viherukonkorennon lisäksi idänkirsikorento (*Sympecma paedisca*), kirjojokikorento (*Ophiogomphus cecilia*), sirolampikorento (*Leucorrhinia albifrons*), lummelampikorento (*L. caudalis*) ja täplälampikorento (*L. pectoralis*). Ne eivät viherukonkorentoa lukuun ottamatta täytä uhanalaisuuden kriteereitä, sillä niillä kaikilla on runsaasti esiintymiä, eivätkä lajit ole taantumassa, joten ne luokiteltiin elinvoimaisiksi (LC).

Tundrakiiltokorento (*Somatochlora sahlbergi*) esiintyy vain Pohjois-Lapissa. Sen uhka on ilmastonmuutos. Vielä ei ole kuitenkaan viitteitä siitä, että populaatiot olisivat pienenemässä, joten laji arvioitiin elinvoimaiseksi (LC).

Taulukko 68. Uhanalaisuusarvioinnissa luokiteltujen sudenkorentolajien määrä, arvioitujen lajien määrä, Punaisen listan lajien määrä ja niiden osuus arvioituista lajeista.

Table 68. Number of dragonfly and damselfly species classified, number of assessed species, number of red-listed species and their proportion of the number of assessed species.

	Luokiteltujen lajien määrä Number of classified species	Arvioitujen lajien määrä Number of assessed species	Punaisen listan lajeja Number of red-listed species	Punaisen listan lajien osuus arvioituista (%) Red-listed as a proportion of assessed species (%)
Sudenkorennot, Odonata	62	54	2	3,7

Taulukko 69. Sudenkorentolajien määrä luokittain.

Table 69. Number of dragonfly and damselfly species by category.

	RE	CR	EN	VU	NT	DD	LC	NA	NE
Sudenkorennot, Odonata	0	0	1	1	0	0	52	8	0

Suojelu, seuranta ja tutkimus

Kääpiötönkorennon ainoa tunnettu esiintymä elää suojellulla lettosuolla Eckerössä. Lajia tulisi etsiä muualtakin, ja lajin mahdolliset muut esiintymispaikat tulisi suojella. Lajin toukat elävät matalassa vedessä, jossa on runsas uposvesikasvillisuus (Bernard & Wildermuth 2005; Boudot & Kalkman 2015; Karjalainen 2010). Kääpiötönkorentopopulaatiot eivät kestä ojitusta ja muita ihmisen toimenpiteitä, jotka vaikuttavat veden pinnan korkeuteen (Bernard & Wildermuth 2005).

Viherukonkorennon esiintymiä tulisi seurata säännöllisesti ja vakiomenetelmin niin, että saataisiin tarkempaa tietoa populaatioiden koon muutoksista. Viherukonkorennon vaatima sahalehti saattaa hyötyä maltillisista ja hyvin suunnitelluista ruoppauksista, ja sahalehtiesiintymiä voidaan hoitaa poistamalla kilpailuvia kasveja (Pynnönen & Ahola 2017). Olennaista on kuitenkin vähentää sahalehteä kasvaviin järviin valuvan veden ravinteiden määrää.

Kiitokset

Kiitän kommentteista vesihyönteisryhmän jäseniä, erityisesti Jari Ilmosta ja Jukka Salmelaa. Kiitän myös Jari Kaitilaa, Kari Kaunistoa ja Janne Koskista. Samoin kiitän kaikkia harrastajia, jotka ovat eri tavoin saattaneet havaintojaan julkiseen käyttöön.

Summary

The number of dragonfly species recorded in Finland has increased to 62. Since the previous red-listing in 2010 (Valtonen 2010), seven new dragonfly species have been found in the country. After omitting the occasional migrants, which were assigned to the category Not Applicable (NA), 54 species were assessed. Two species were considered threatened: *Nehalennia speciosa* (EN) and *Aeshna viridis* (VU). Only one population of *Nehalennia speciosa* is known to live in Finland. Two dozen populations of *Aeshna viridis* are still found in the country but it seems to show a downward trend.



Sudenkorentojen Punainen lista Red List of Dragonflies and Damselflies (Odonata)

Laji Species	Luokka 2019 Category 2019	Kriteerit Criteria	Elinympäristöt Habitat types	Uhanalaisuuden syyt Causes of threat	Uhkatekijät Threat factors	Luokka 2010 Category 2010	Muutoksen syy Reason for category change
<i>Aeshna viridis</i> viherukonkorento, grön mosaikslända	VU	B2ab(iii,iv)	Vsr	Vr, S, Kh, Kil	S	LC	4
<i>Nehalennia speciosa</i> kääpiötönkorento, dvärgflickslända	EN	B1ab(i,ii,iii,iv,v) +2ab(i,ii,iii,iv,v); C2a(i,ii)	Va, Vi	N, S	N, S	EN	